

Rekker vi over etikken i hektisk arkitektpraksis

Siri Bakken, *medlem* av Komité for etikk og tvister siden 2009
styreleder i Arkitektbedriftene, praktiserende arkitekt i Oslo Works og professor ved NTNU

NAL'S ETISKE REGLER

Vedtatt av NALs Representantskap 15.01.2005

Reglene er utformet med sikte på å ivareta situasjoner arkitekten i sitt yrkesliv vil stå overfor, i forhold til oppdragsgivere, arbeidsgivere eller ansatte, arkitektkolleger og samfunnet for øvrig. Man skal sørge for at de avtaler, partnerskap eller ansettelsesforhold man går inn i er av en slik karakter at man kan følge sin faglige overbevisning og de kollegiale hensyn som reglene forutsetter. Ved ansettelse eller oppdrag i utlandet, plikter man også å rette seg etter de arkitektetiske regler som gjelder i vedkommende land.

Det er ønskelig at de kollegiale forpliktelser etter disse regler ikke bare ivaretas overfor andre medlemmer av NAL, men også overfor andre arkitekter og øvrige samarbeidspartnere.

Behandling av saker vedrørende mulig brudd på NALs etiske regler ivaretas av NALs komite for Etikk og Tvister i henhold til NALs lover kap. 5 og kap. 7.07.

NAL'S ETISKE REGLER

Vedtatt av NALs Representantskap 15.01.2005

Reglene er utformet med sikte på å ivareta situasjoner arkitekten i sitt yrkesliv vil stå overfor, i forhold til **oppdragsgivere, arbeidsgivere eller ansatte, arkitektkolleger og samfunnet for øvrig**. Man skal sørge for at de avtaler, partnerskap eller ansettelsesforhold man går inn i er av en slik karakter at man kan følge sin faglige overbevisning og de kollegiale hensyn som reglene forutsetter. Ved ansettelse eller **oppdrag i utlandet, plikter man også å rette seg etter de arkitektetiske regler som gjelder i vedkommende land**.

Det er ønskelig at de kollegiale forpliktelser etter disse regler ikke bare ivaretas overfor andre medlemmer av NAL, men også overfor andre arkitekter og øvrige samarbeidspartnere.

Behandling av saker vedrørende mulig brudd på NALs etiske regler ivaretas av NALs komite for Etikk og Tvister i henhold til NALs lover kap. 5 og kap. 7.07.

NALs Ethiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
3. Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

NALs Ethiske regler

KAPITLER:

Etisk fokus:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
3. Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

NALs Ethiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
3. Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK

NALs Ethiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
- 3 Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK

ETIKK KNYTTET TIL VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG

NALs Etiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
- 3 Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK

ETIKK KNYTTET TIL VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG

PROFESJONSETIKK

NALs Etiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
- 3 Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK
ETIKK KNYTTET TIL VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG
PROFESJONSETIKK
BRANSJEETIKK

NALs Ethiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
- 3 Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK
ETIKK KNYTTET TIL VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG
PROFESJONSETIKK
BRANSJEETIKK
FAGETIKK; HVORDAN VI SKAL FREMSTÅ

NALs Etiske regler

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
- 3 Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

Etisk fokus:

YRKESETIKK

ETIKK KNYTTET TIL VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG

PROFESJONSETIKK

BRANSJEETIKK

FAGETIKK; HVORDAN VI SKAL FREMSTÅ

LOVVERK; GJELDER OGSÅ BEDRIFTSINTERNE FORHOLD

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4
- honorardiskusjon, oppdragsgiver/arkitekt i mindre prosjekter – kap 3.5

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4
- honorardiskusjon, oppdragsgiver/arkitekt i mindre prosjekter – kap 3.5
- ikke gode nok avtaler generelt – kap 3.3

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4
- honorardiskusjon, oppdragsgiver/arkitekt i mindre prosjekter – kap 3.5
- ikke gode nok avtaler generelt– kap 3.3
- opphavsrett – kap 6

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4
  - honorardiskusjon, oppdragsgiver/arkitekt i mindre prosjekter – kap 3.5
  - ikke gode nok avtaler generelt – kap 3.3
  - opphavsrett – kap 6
-
- de store kontorene er i noe mindre grad representert i sakene som fremmes

ARBEID I NALs Komité for etikk og tvister, tendenser:

GJENGANGERE:

- varslingsplikten mellom arkitekter – kap 4
  - honorardiskusjon, oppdragsgiver/arkitekt i mindre prosjekter – kap 3.5
  - ikke gode nok avtaler generelt – kap 3.3
  - opphavsrett – kap 6
-
- de store kontorene er i noe mindre grad representert i sakene som fremmes
  - i gode tider/mye å gjøre i bransjen er det færre saker til behandling

NAL'S ETISKE REGLER

KAPITLER:

1. Generelt
2. Arkitektens samfunnsansvar
3. Forholdet til oppdragsgiver
4. Forholdet mellom arkitekter
5. Forholdet til omverdenen
6. Opphavsrett
7. Overtredelse av reglene

1. GENERELT

1.1 Siktemålet med NALs Etiske regler er å opprettholde en god yrkesetikk blant forbundets medlemmer. Reglene gjelder for alle medlemmer av NAL, uansett yrkesmessig situasjon. Det enkelte medlem plikter å kjenne dette regelverk og å etterleve det i hele sin medlemsperiode.

1.2 Som medlemmer av NAL skal arkitekter hevde respekten for sitt fag og for arkitektstanden som helhet ved å stille seg høye etiske mål i utøvelsen av sitt yrke, og er forpliktet til å følge disse etiske regler.

1.3 Medlemskap i NAL skal kunne oppfattes som en garanti for at arkitekten har en fullverdig yrkesutdanning og er inneforstått med det store ansvar som følger av yrkesutøvelsen. Det er derfor medlemmets plikt å sørge for at man holder sine faglige kunnskaper og ferdigheter oppdatert. En arkitekt skal ikke gi uttrykk for å inneha annen kompetanse enn den man faktisk besitter.

1.4 Arkitekter skal sette sine faglige kunnskaper og erfaringer inn på å løse sine oppgaver på en faglig fullverdig og profesjonell måte.

1. GENERELT

1.1 Siktemålet med NALs Etiske regler er å opprettholde en god yrkesetikk blant forbundets medlemmer. Reglene gjelder for alle medlemmer av NAL, uansett yrkesmessig situasjon. Det enkelte medlem plikter å kjenne dette regelverk og å etterleve det i hele sin medlemsperiode.

1.2 Som medlemmer av NAL skal arkitekter hevde respekten for sitt fag og for arkitektstanden som helhet ved **å stille seg høye etiske mål i utøvelsen av sitt yrke**, og er forpliktet til å følge disse etiske regler.

1.3 Medlemskap i NAL skal kunne oppfattes som en garanti for at arkitekten har en fullverdig yrkesutdanning og er inneforstått med det store ansvar som følger av yrkesutøvelsen. Det er derfor medlemmets plikt å sørge for at man holder sine **faglige kunnskaper og ferdigheter oppdatert**. En arkitekt skal ikke gi uttrykk for å inneha annen kompetanse enn den man faktisk besitter.

1.4 Arkitekter skal sette sine faglige kunnskaper og erfaringer inn på å løse sine oppgaver på en faglig fullverdig og profesjonell måte.

2. ARKITEKTENS SAMFUNNSANSVAR

2.1 Arkitekter har et viktig ansvar i samfunnsbyggingen. Bygninger, anlegg og omgivers form, funksjon og innbyrdes sammenheng er av avgjørende betydning for menneskers trivsel og livsmiljø.

2.2 Arkitekter skal ivareta miljømessig bærekraft i sin yrkesutøvelse. - Fornuftig materialbruk, energiforbruk og avfallsreduksjon er sentrale tema.

2.3 Arkitekter skal være seg bevisst vår kultur- og bygningsarv og forvalte, respektere og videreføre disse verdier på en forsvarlig måte. Samtidig har arkitekten ansvar for å skape nye kvaliteter av verdi for ettertiden.

2.4 Arkitektens arbeider har direkte påvirkning på menneskers sikkerhet, helse og opplevelser. Arkitekten skal derfor etterstrebe løsninger som gir vakre og velfungerende omgivelser, tilrettelagt for alle.

2. ARKITEKTENS SAMFUNNSANSVAR

2.1 Arkitekter har et viktig ansvar i samfunnsbyggingen. Bygninger, anlegg og omgivers form, funksjon og innbyrdes sammenheng er av avgjørende betydning for menneskers trivsel og livsmiljø.

2.2 Arkitekter skal ivareta **miljømessig bærekraft i sin yrkesutøvelse**. - Fornuftig materialbruk, energiforbruk og avfallsreduksjon er sentrale tema.

2.3 Arkitekter skal være seg bevisst vår kultur- og bygningsarv og forvalte, respektere og videreføre disse verdier på en forsvarlig måte. Samtidig har arkitekten ansvar for å skape nye kvaliteter av verdi for ettertiden.

2.4 Arkitektens arbeider har direkte påvirkning på menneskers sikkerhet, helse og opplevelser. Arkitekten skal derfor etterstrebe løsninger som gir **vakre og velfungerende omgivelser, tilrettelagt for alle**.

3. FORHOLDET TIL OPPDRAGSGIVER

3.1 Arkitekten skal være oppdragsgivers profesjonelle rådgiver, og tjene dennes interesser så langt disse ikke kommer i konflikt med de etiske regler. Dersom arkitekten kommer i en situasjon der man ikke lenger kan ivareta disse interesser fullt ut, plikter arkitekten å opplyse om dette.

3.2 Arkitekten skal i sitt arbeide ta tilbørlig hensyn til oppdragets økonomiske og fremdriftsmessige rammer og avpasse arbeidets omfang etter dette.

3.3 Arkitekten plikter som profesjonell yrkesutøver å sørge for klare avtaler mellom partene. Om mulig skal avtaler være skriftlige.

3.3.1 Privatpraktiserende medlemmer eller andre medlemmer som utfører oppdrag som kan medføre mulighet for erstatningsansvar plikter å være dekket av en tilfredsstillende ansvarsforsikring.

3.4 Arkitekten skal ikke motta honorar eller annen godtgjørelse for sine tjenester fra andre enn den aktuelle oppdragsgiver, med mindre annet er avtalt.

3.5 Arkitekten skal beregne seg et honorar som står i rimelig forhold til oppdragets omfang.

3.6 Arkitekter skal behandle de opplysninger man mottar fra sine oppdragsgivere med fortrolighet, med mindre annet er avtalt.

3. FORHOLDET TIL OPPDRAGSGIVER

3.1 Arkitekten skal være oppdragsgivers profesjonelle rådgiver, og tjene dennes interesser så langt disse ikke kommer i konflikt med de etiske regler. Dersom arkitekten kommer i en situasjon der man ikke lenger kan ivareta disse interesser fullt ut, plikter arkitekten å opplyse om dette.

3.2 Arkitekten skal i sitt arbeide ta tilbørlig hensyn til oppdragets økonomiske og fremdriftsmessige rammer og avpasse arbeidets omfang etter dette.

3.3 Arkitekten plikter som profesjonell yrkesutøver å **sørge for klare avtaler mellom partene.**
Om mulig skal avtaler være skriftlige.

3.3.1 Privatpraktiserende medlemmer eller andre medlemmer som utfører oppdrag som kan medføre mulighet for erstatningsansvar plikter å være dekket av en tilfredsstillende ansvarsforsikring.

3.4 Arkitekten skal ikke motta honorar eller annen godtgjørelse for sine tjenester fra andre enn den aktuelle oppdragsgiver, med mindre annet er avtalt.

3.5 Arkitekten skal **beregne seg et honorar som står i rimelig forhold til oppdragets omfang.**

3.6 Arkitekter skal behandle de opplysninger man mottar fra sine oppdragsgivere med fortrolighet, med mindre annet er avtalt.

4. FORHOLDET MELLOM ARKITEKTER

4.1 Arkitekter skal alltid opptre kollegialt.

4.1.1 De kollegiale hensyn skal ikke være til hinder for å fremme faglig kritikk med en saklig form og innhold.

4.1.2 Arkitekter kan ikke gi uttalelser om kolleger eller deres arbeider som er usaklige, misvisende, fornærmende eller i egen vinnings hensikt.

4.2 Arkitekter skal ikke uoppfordret forsøke å komme i posisjon for et konkret oppdrag som en kollega allerede har inngått avtale om, dersom dette ikke kan begrunnes i samfunnsmessige eller andre forhold, uavhengig av arkitektens egeninteresse.

4.3 Arkitekter som får spørsmål eller tilbud om å avløse eller etterfølge en kollega, fullføre eller bearbeide en kollegas verk, skal straks varsle denne skriftlig. Det samme gjelder når man utarbeider alternativer til en kollegas løsninger.

Dette for at kollegaen skal få reell mulighet til å forsvare sine faglige eller forretningsmessige interesser samt å ivareta sine ansvarsmessige forpliktelser.

4.3.1 Varsling skal skje før arkitekten inngår avtale om oppdraget eller starter sitt arbeide. Det er arkitekten selv som skal varsle, det er ikke tilstrekkelig å basere seg på evt. forsikringer fra oppdragsgiver om at forholdet er ivaretatt.

4.3.2 Den varslede kollega plikter å svare på varselet uten ugrunnet opphold.

4. FORHOLDET MELLOM ARKITEKTER

4.1 Arkitekter skal alltid opptre kollegialt.

4.1.1 De kollegiale hensyn skal ikke være til hinder for å fremme faglig kritikk med en saklig form og innhold.

4.1.2 Arkitekter kan ikke gi uttalelser om kolleger eller deres arbeider som er usaklige, misvisende, fornærmende eller i egen vinnings hensikt.

4.2 Arkitekter skal ikke uoppfordret forsøke å komme i posisjon for et konkret oppdrag som en kollega allerede har inngått avtale om, dersom dette ikke kan begrunnes i samfunnsmessige eller andre forhold, uavhengig av arkitektens egeninteresse.

4.3 Arkitekter som får spørsmål eller tilbud om å avløse eller etterfølge en kollega, fullføre eller bearbeide en kollegas verk, skal straks varsle denne skriftlig. Det samme gjelder når man utarbeider alternativer til en kollegas løsninger.

Dette for at kollegaen skal få reell mulighet til å forsvare sine faglige eller forretningsmessige interesser samt å ivareta sine ansvarsmessige forpliktelser.

4.3.1 Varsling skal skje før arkitekten inngår avtale om oppdraget eller starter sitt arbeide. Det er arkitekten selv som skal varsle, det er ikke tilstrekkelig å basere seg på evt. forsikringer fra oppdragsgiver om at forholdet er ivaretatt.

4.3.2 Den varslede kollega plikter å svare på varselet uten ugrunnet opphold.

4. FORHOLDET MELLOM ARKITEKTER - forts

4.4 Arkitekter skal ikke avløse eller etterfølge en kollega før man har forsikret seg om at de ansvars- og kontraktsmessige forhold i saken er avsluttet eller behørig ivaretatt. Dersom den tidligere arkitekt har en uoppgjort tvist med oppdragsgiver, bør kollegaen bidra konstruktivt til å løse denne før arbeide med oppdraget begynner.

4.5 I alle former for konkurranser der en arkitekt blir innbudt til å delta, skal man forsikre seg om at betingelsene sikrer en faglig forsvarlig bedømmelse og en rettferdig avgjørelse. Man må gjerne arbeide for å endre de tilbudte betingelser, men etter konkurransens oppstart er det arkitektens plikt å rette seg etter de avtalte betingelser og å respektere juryens avgjørelse.

4.5.1 En arkitekt som etter avsluttet konkurranse tilbys å utføre et oppdrag som har direkte sammenheng med konkurransen, uten selv å ha blitt innstilt av juryen, plikter å underrette konkurransens vinner om dette.

4.5.2 En arkitekt som representerer oppdragsgiversiden i en konkurranse, har plikt til å arbeide for at konkurransens betingelser legger til rette for like forhold, og en forsvarlig premiering/honorering.

4.5.3 Hvis en arkitekt er usikker på hvordan konkurranse-betingelsene forholder seg til NALs konkurranseregler, skal man innhente forbundets oppfatning.

4.6 Arkitekten som arbeidsgiver skal så langt det er mulig inspirere og legge til rette for ansattes faglige utvikling.

4.7 Ansatte arkitekter skal ivareta sin arbeidsgivers interesser, og må ikke la egne interesser gå ut over ansettelsesforholdets forpliktelser.

4. FORHOLDET MELLOM ARKITEKTER - forts

4.4 Arkitekter skal ikke avløse eller etterfølge en kollega før man har forsikret seg om at de ansvars- og kontraktsmessige forhold i saken er avsluttet eller behørig ivaretatt. Dersom den tidligere arkitekt har en uoppgjort tvist med oppdragsgiver, bør kollegaen bidra konstruktivt til å løse denne før arbeide med oppdraget begynner.

4.5 I alle former for konkurranser der en arkitekt blir innbudt til å delta, skal man forsikre seg om at betingelsene sikrer en faglig forsvarlig bedømmelse og en rettferdig avgjørelse. Man må gjerne arbeide for å endre de tilbudte betingelser, men etter konkurransens oppstart er det arkitektens plikt å rette seg etter de avtalte betingelser og å respektere juryens avgjørelse.

4.5.1 En arkitekt som etter avsluttet konkurranse tilbys å utføre et oppdrag som har direkte sammenheng med konkurransen, uten selv å ha blitt innstilt av juryen, plikter å underrette konkurransens vinner om dette.

4.5.2 En arkitekt som representerer oppdragsgiversiden i en konkurranse, har plikt til å arbeide for at konkurransens betingelser legger til rette for like forhold, og en forsvarlig premiering/honorering.

4.5.3 Hvis en arkitekt er usikker på hvordan konkurranse-betingelsene forholder seg til NALs konkurranseregler, skal man innhente forbundets oppfatning.

4.6 Arkitekten som arbeidsgiver skal så langt det er mulig inspirere og legge til rette for ansattes faglige utvikling.

4.7 Ansatte arkitekter skal ivareta sin arbeidsgivers interesser, og må ikke la egne interesser gå ut over ansettelsesforholdets forpliktelser.

5. FORHOLDET TIL OMVERDENEN

5.1 Arkitekter skal hevde seg i sitt yrke først og fremst ved kvaliteten av eget arbeide.

5.1.1 Arkitekten skal være saklig i sin markedsføring av egen virksomhet og egne kvalifikasjoner.

Den informasjon som gis må ikke inneholde opplysninger som kan gi et feilaktig bilde av arkitektens forutsetninger for å yte profesjonelle tjenester i en bestemt sak.

5.1.2 Den informasjon som gis må ikke inneholde noe som er uriktig, villedende eller illojalt overfor kolleger eller arkitektenes organisasjoner. Man skal medvirke til å fremme objektiv informasjon om yrket på en slik måte at det kommer arkitektstanden til gode.

5.2 Arkitekten skal være en uavhengig, faglig rådgiver. Arkitekten kan derfor ikke inngå i noe interessefelleskap med 3.part som kan påvirke habiliteten i forhold til sin oppdragsgiver.

5.2.1 Dersom arkitekten allerede står i et forhold som kan påvirke ens uavhengige stilling, skal oppdragsgiver informeres om dette før oppdraget avtales.

5.3 Arkitekter skal ikke utnytte sitt oppdrag eller sin stilling til å skaffe seg fordeler eller godtgjørelser fra entreprenør, leverandør eller andre som oppdragsgiver kan kjøpe tjenester fra.

5. FORHOLDET TIL OMVERDENEN

5.1 Arkitekter skal hevde seg i sitt yrke først og fremst ved kvaliteten av eget arbeide.

5.1.1 Arkitekten skal være saklig i sin markedsføring av egen virksomhet og egne kvalifikasjoner.

Den informasjon som gis må ikke inneholde opplysninger som kan gi et feilaktig bilde av arkitektens forutsetninger for å yte profesjonelle tjenester i en bestemt sak.

5.1.2 Den informasjon som gis må ikke inneholde noe som er uriktig, villedende eller illojalt overfor kolleger eller arkitektenes organisasjoner. Man skal medvirke til å fremme objektiv informasjon om yrket på en slik måte at det kommer arkitektstanden til gode.

5.2 Arkitekten skal være en uavhengig, faglig rådgiver. Arkitekten kan derfor ikke inngå i noe interessefelleskap med 3.part som kan påvirke habiliteten i forhold til sin oppdragsgiver.

5.2.1 Dersom arkitekten allerede står i et forhold som kan påvirke ens uavhengige stilling, skal oppdragsgiver informeres om dette før oppdraget avtales.

5.3 Arkitekter skal ikke utnytte sitt oppdrag eller sin stilling til å skaffe seg fordeler eller godtgjørelser fra entreprenør, leverandør eller andre som oppdragsgiver kan kjøpe tjenester fra.

5. FORHOLDET TIL OMVERDENEN – forts.

5.4 Arkitekter i offentlig stilling skal ikke misbruke denne til å skaffe seg selv eller familie/venner/nære bekjente oppdrag, eller til å oppnå fordeler ved å formidle oppdrag til andre.

5.4.1 Offentlig ansatte arkitekter kan ikke drive egen arkitektpraksis innenfor et område de selv vil komme i berøring med som myndighetsutøver.

5.5 Arkitekter kan ikke medvirke i reklame for varer og tjenester som de faglig sett skal ha et objektivt forhold til, på en måte som svekker deres stilling som uavhengig rådgiver.

5.5.1 Kravet til objektivitet i forhold til produkter hindrer ikke offentliggjørelse av faglig ansvarlige utredninger og meldinger om undersøkelser og erfaringer.

5.6 Arkitekter skal ikke gi provisjoner, gaver eller andre ytelser til noen som har innstillende eller besluttende myndighet ved oppdragstildeling eller saksavgjørelser. Arkitekter kan heller ikke motta slike ytelser fra noen som ønsker å påvirke arkitekten når denne selv har innstillende eller avgjørende myndighet.

5.7 Arkitekter som kan ta eller påvirke beslutninger i arkitektkonkurranser eller ved kjøp av arkitektjenester eller ansettelse av kolleger, skal avstå fra personlige hensyn og alltid legge faglige og saklige hensyn til grunn for sine vurderinger.

5. FORHOLDET TIL OMVERDENEN – forts.

5.4 Arkitekter i offentlig stilling skal ikke misbruke denne til å skaffe seg selv eller familie/venner/nære bekjente oppdrag, eller til å oppnå fordeler ved å formidle oppdrag til andre.

5.4.1 Offentlig ansatte arkitekter kan ikke drive egen arkitektpraksis innenfor et område de selv vil komme i berøring med som myndighetsutøver.

5.5 Arkitekter kan ikke medvirke i reklame for varer og tjenester som de faglig sett skal ha et objektivt forhold til, på en måte som svekker deres stilling som uavhengig rådgiver.

5.5.1 Kravet til objektivitet i forhold til produkter hindrer ikke offentliggjørelse av faglig ansvarlige utredninger og meldinger om undersøkelser og erfaringer.

5.6 Arkitekter skal ikke gi provisjoner, gaver eller andre ytelser til noen som har innstillende eller besluttende myndighet ved oppdragstildeling eller saksavgjørelser. Arkitekter kan heller ikke motta slike ytelser fra noen som ønsker å påvirke arkitekten når denne selv har innstillende eller avgjørende myndighet.

5.7 Arkitekter som kan ta eller påvirke beslutninger i arkitektkonkurranser eller ved kjøp av arkitektjenester eller ansettelse av kolleger, skal avstå fra personlige hensyn og alltid legge faglige og saklige hensyn til grunn for sine vurderinger.

6. OPPHAVSRETT

6.1 Arkitekter plikter å gjøre seg kjent med de gjeldende opphavsrettslige regler for arkitektarbeide slik det fremgår av norsk lov og internasjonale konvensjoner.

6.2 For å ivareta sin opphavsrett skal arkitekten påse at det materiale han har utarbeidet er tydelig merket med korrekt navngivelse. Navngivelse er også viktig for å vise at man vedstår seg sitt arbeide og påtar seg ansvar for det.

6.3 Arkitekter har rett til å bli navngitt når deres arbeider blir offentliggjort, i henhold til bestemmelsene i Lov om opphavsrett til åndsverk. Blir ikke dette respektert, bør arkitekten selv påklage forholdet.

6.4 Arkitekter skal respektere andres opphavsrett

6.4.1 En arkitekt som bearbeider eller viderefører en kollegas verk, plikter å sørge for at også den opprinnelige arkitekt navngis når det nye verk presenteres.

6.5 En ansatt arkitekt som har hatt gjennomførings-ansvar i et oppdrag, har rett til å bli navngitt ved presentasjon av prosjektet. Denne rett gjelder også etter ansettelsesforholdet er opphørt.

6.5.1 Den ansatte har rett til å benytte referanser fra tidligere ansettelsesforhold senere i sin yrkeskarriere. Det forutsettes at det tydelig fremgår i hvilket firma og i hvilken posisjon arbeidet er utført.

6. OPPHAVSRETT

6.1 Arkitekter plikter å gjøre seg kjent med de gjeldende opphavsrettslige regler for arkitektarbeide slik det fremgår av norsk lov og internasjonale konvensjoner.

6.2 For å ivareta sin opphavsrett skal arkitekten påse at det **materiale han har utarbeidet er tydelig merket med korrekt navngivelse**. Navngivelse er også viktig for å vise at man vedstår seg sitt arbeide og påtar seg ansvar for det.

6.3 **Arkitekter har rett til å bli navngitt når deres arbeider blir offentliggjort**, i henhold til bestemmelsene i Lov om opphavsrett til åndsverk. Blir ikke dette respektert, bør arkitekten selv påklage forholdet.

6.4 Arkitekter skal respektere andres opphavsrett

6.4.1 En arkitekt som bearbeider eller viderefører en kollegas verk, **plikter å sørge for at også den opprinnelige arkitekt navngis når det nye verk presenteres**.

6.5 **En ansatt arkitekt som har hatt gjennomførings-ansvar i et oppdrag, har rett til å bli navngitt ved presentasjon av prosjektet. Denne rett gjelder også etter ansettelsesforholdet er opphørt.**

6.5.1 **Den ansatte har rett til å benytte referanser fra tidligere ansettelsesforhold senere i sin yrkeskarriere. Det forutsettes at det tydelig fremgår i hvilket firma og i hvilken posisjon arbeidet er utført.**

7. OVERTREDELSE AV REGLENE

7.1 En arkitekt som kommer i en situasjon der man er usikker på hvorledes de Etske regler skal tolkes eller praktiseres, skal innhente forbundets oppfatning av saken.

7.2 Saker som gjelder brudd på de Etske regler skal behandles av NALs komite for Etikk og Tvister.

7.3 Ved overtredelse av de Etske regler kan NALs Landsstyre etter innstilling fra komiteen gi påtale, advarsel, ilegge bøter, foreta suspensjon eller eksklusjon, jfr. NALs lover pkt. 3.14 og 5.03. Vedtak fattet av komiteen kan Landsstyret beslutte offentliggjort i Arkitektnytt, enten anonymt eller med navngivelse.

7. OVERTREDELSE AV REGLENE

7.1 En arkitekt som kommer i en situasjon der man er usikker på hvorledes de Etske regler skal tolkes eller praktiseres, skal innhente forbundets oppfatning av saken.

7.2 Saker som gjelder brudd på de Etske regler skal behandles av NALs komite for Etikk og Tvister.

7.3 Ved overtredelse av de Etske regler kan **NALs Landsstyre etter innstilling fra komiteen gi påtale, advarsel, ilegge bøter, foreta suspensjon eller eksklusjon**, jfr. NALs lover pkt. 3.14 og 5.03. Vedtak fattet av komiteen kan Landsstyret beslutte offentliggjort i Arkitektnytt, enten anonymt eller med navngivelse.

12 ETISKE DILEMMAER

1. Du får en hyggelig henvendelse fra en oppdragsgiver som vil ha deg til å utrede en boligbebyggelse i et nedlagt industriområde. Du vet at en kollega har holdt på her tidligere og spør oppdragsgiver om dette i oppstartsmøtet.

Hun sier at dette er avsluttet og for lengst avklart med forrige arkitekt. Hva gjør du?

**2. Du varsler arkitekten, som er overrasket og skuffet og på ingen måte mener at dette er avklart. Det gjenstår dessuten uoppgjort honorar.
Hva gjør du?**

**3. En privat oppdragsgiver utlyser en prekvalifisering til Plan- og designkonkurranse på Doffin. Oppgaven er interessant, men du husker at en annen arkitekt har arbeidet med dette tidligere. Du diskuterer med en kollega om dere evt bør varsle vedkommende, men din kollega mener varsling er unødvendig så lenge dette er en offentlig utlysning.
Hva gjør du?**

4. Du får en henvendelse fra et annet arkitektkontor som ønsker å gå sammen om en prekvalifisering til en rammeavtale i en mindre kommune. Oppgaven er interessant, det forventes større oppdrag; det samarbeidende kontoret har hatt rammeavtalen før. De mener imidlertid at det er umulig å få kontrakten med priser over 790 kr/t. Hva gjør du?

**5. Du ber om innsyn etter en avgjørelse i en prekvalifisering. Du ser at vinnende team har med en tidligere kollega av deg som har oversolgt sin rolle i et prosjekt du kjenner godt. Antakelig er ikke dette utslagsgivende for seieren (men man kan jo aldri vite).
Hva gjør du?**

6. Du får en henvendelse fra en oppdragsgiver som du har et veldig godt forhold til og som vil gi deg et stort oppdrag med et bilbasert kjøpesenter rett utenfor en mindre by. Du kjenner denne byen godt og vet at de lenge har slitt med et døende sentrum.

Hva gjør du?

7. Du er bedt av en venn om å se på et tilbygg til hans enebolig; noe som minner om et middels interessant typehus fra 70-tallet. Svært sent prosessen, men før slutfakturering, dukker den opprinnelige arkitekten opp og sier han har opphavsrett til arkitekturen og prosjektet. Hvordan håndterer du dette?

8. En oppdragsgiver tar kontakt for å utrede et næringsbygg på en ubebygget løkke. Du kjenner området og vet at løkka brukes enormt mye til uorganisert sport, lek og rekreasjon. Dette vil ikke være forenlig med utbyggingsplanene.

Hva gjør du?

9. Du har vunnet en begrenset (pre-kvalifisert) plan- og designkonkurranse og skal i gang med oppdraget. Oppdragsgiver sier han (selvsagt) liker prosjektet ditt, men vil at du skal bearbeide løsningen ganske mye i retning av det en av dine konkurrenter foreslo for å i møtekomme kommunale krav.

Hva gjør du?

10. Du får en henvendelse fra et utenlandsk arkitektkontor om å være med på et interessant offentlig oppdrag knyttet til barneskoler i disses hjemland. Landet er imidlertid kjent for sitt udemokratiske styresett der det praktiseres sterke innskrenkninger i ytringsfriheten.

Hva gjør du?

11. Du er midt i en prekvalifisering med et stort team. Som del av pakken er det et annet arkitektkontor som ikke er en ideell part ift utlysningen, men som en konsulent allerede hadde vært i dialog med. Så får du en henvendelse fra et veldig sterkt arkitektkontor som ønsker å teame opp med dere dersom det andre arkitektkontoret kan fases ut.

Hva gjør du?